

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 8894/2023
26.04.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Гордане Комненић, председника већа, др Илије Зиндовића и Марије Терзић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Војин Биљић, адвокат из ..., против тужених „Дан Граф“ д.о.о. Београд, чији је пуномоћник Круна Савовић, адвокат из ... и ББ из ..., чији је пуномоћник Иван Ристић, адвокат из ..., ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду ГжЗ 285/22 од 08.09.2022. године која је исправљена решењем истог суда ГжЗ 285/22 од 21.12.2022. године, у седници одржаној 26.04.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиоца изјављена против ставова другог, трећег, четвртог и петог изреке пресуде Апелационог суда у Београду ГжЗ 285/22 од 08.09.2022. године, исправљене решењем истог суда ГжЗ 285/22 од 21.12.2022. године.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог „Дан Граф“ д.о.о. Београд за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду ПЗ 245/21 од 23.02.2022. године, ставом првим изреке, одбијен је приговор пресуђене ствари, као неоснован. Ставом другим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца па су тужени обавезани да му на име накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болова услед повреде части, угледа, као и претпоставке невиности солидарно исплате износ од 100.000,00 динара са законском затезном каматом почев од дана пресуђења 23.02.2022. године па до исплате. Ставом трећим изреке, делимично је одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се тужени обавежу да му на име накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болова услед повреде части, угледа и претпоставке невиности солидарно исплате износ преко досуђеног у ставу другом изреке од 100.000,00 динара а до траженог износа до 400.000,00 динара односно за износ од 300.000,00 динара са законском затезном каматом почев од дана пресуђења 23.02.2022. године па до исплате, као неоснован. Ставом четвртим изреке, тужени су обавезани да тужиоцу

солидарно накнаде трошкове парничног поступка у износу од 83.700,00 динара, са законском затезном каматом од дана стицања услова за извршност пресуде па до исплате.

Апелациони суд у Београду је, пресудом Гж3 285/22 од 08.09.2022. године, која је исправљена решењем истог суда Гж3 285/22 од 21.12.2022. године, ставом првим изреке, одбио као неосновану жалбу туженог ББ и потврдио решење садржано у првом ставу изреке пресуде Вишег суда у Београду ПЗ 245/21 од 23.02.2022. године. Ставом другим изреке, преиначена је пресуда Вишег суда у Београду ПЗ 245/21 од 23.02.2022. године у ставу другом изреке, тако што је одбијен као неоснован, тужбени захтев тужиоца у делу којим је тражио да се тужени обавезу да му на име накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болова услед повреде части, угледа, као и претпоставке невиности, солидарно исплати износ од 100.000,00 динара са законском затезном каматом почев од дана пресуђења 23.02.2022. године па до исплате. Ставом трећим изреке, преиначено је решење о трошковима парничног поступка садржано у ставу четвртом изреке пресуде Вишег суда у Београду ПЗ 245/21 од 23.02.2022. године, тако што је тужилац обавезан да туженима накнади трошкове парничног поступка и то туженом „Дан Граф“ д.о.о. Београд, у износу од 58.400,00 динара, са законском затезном каматом од дана стицања услова за извршење па до исплате, а туженом ББ у износу од 35.900,00 динара. Ставом четвртим изреке, тужилац је обавезан да туженом „Дан Граф“ д.о.о. Београд на име накнаде другостепеног поступка исплати износ од 53.600,00 динара. Ставом петим изреке, тужилац је обавезан да туженом ББ на име накнаде трошкова другостепеног поступка исплати износ од 53.600,00 динара.

Против ставова другог, трећег, четвртог и петог изреке правноснажне пресуде тужилац је изјавио благовремену ревизију из свих законских разлога.

Тужени „Дан Граф“ д.о.о. Београд је доставио одговор на ревизију тужиоца. Трошкове ревизијског поступка је тражио одређено.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду, применом одредбе члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20) и утврдио да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни касациони суд пази по служној дужности, а ревизијом тужиоца се не указује на неку другу битну повреду прописану одредбом члана 407. став 1. тачка 2. и 3. истог Закона.

Према утврђеном чињеничном стању, у дневном листу „Данас“ је ...2018. године дато саопштење прес-службе „ВВ“ са насловом „ББ изгубио спор против АА“, а у тексту је наведено да је „ББ изгубио спор против АА“, као и „ББ је искључени члан ВВ које се лажно представљао као заступник групе грађана ВВ-АА на Након избацивања, ББ је давао изјаве за медије којима обмањује јавност, а медијски простор је добијао у „Српском телеграфу“, „Информеру“ и ТВ „Пинк“. ББ је избачен у тренутку када је откривено да је пре локалних избора 2016. године фалсификовао изборну листу покрета ВВ и себе ставио на прво место“, и наредни текст „Након тога се појавио врло јасан доказ да је ББ заправо члан ... странке – фотографија на којој се види да седи у првом реду на заседању Општинског одбора ...“. Као реакција на наведени текст,

...2018. године на интернет порталу истог медија www.danas.rs, објављен је текст под насловом „Преузимање кривице“ изнад којег стоји наднаслов „Поводом текста ББ изгубио спор против АА“ испод ког наслова стоји текст „Лажи и манипулације којима се служи прес-служба ВВ заиста немају краја“. У тексту је, поред осталог, наведено и: „Истина је да сам тужио АА као саученика у извршењу кривичног дела јер је омогућио ГГ да текст објави на сајту ВВ“. Даље је у тексту наведено и следеће: „Искрено морам признати да бих био задовољнији да је осуђен и АА јер је он, по мом мишљењу, мозак операције, али поштујем судске одлуке“, затим текст „Стратегија одбране АА пред судом лежи у проналажењу ВВ фанова који су спремни да за њега преузму одговорност“, као и следећи текст „После наводних кадровских промена, очито је да се ништа није променило у ВВ. АА и даље води главну реч. И даље се саопштења објављују на приватном сајту АА, а не на сајту организације. И прес-служба ВВ наставља да злоупотребљава организацију (што год то било странка ...), зарад личног промовисања АА изношењем неистина“. Поред осталог у тексту пише да је исти потписан од стране ББ, након што је 18.12.2017. године донета пресуда Првог основног суда у Београду К 1422/16 у кривичном предмету против окривљеног ГГ због кривичног дела увреде и АА због кривичног дела увреде у помагању, по приватној кривичној тужби приватног тужиоца ББ, а којом је ГГ оглашен кривим, јер је извршио кривично дело увреде из члана 170. став 2. у вези става 1. КЗ, док је АА ослобођен оптужбе да је извршио кривично дело увреда из члана 170. став 2. у вези става 1. и члана 35. КЗ. У образложењу пресуде наведено је да је утврђено да је интернет сајт „ВВ“ основан од стране групе грађана „ВВ“, да исти нема уредника будући да нема статус медија, а да сви чланови покрета имају право и могућност да објаве текстове на сајту, без било чије претходне или накнадне сагласности. Прес-тим покрета се стара о одржавању сајта, а окривљени АА је регистрант и техничко лице за домен ВВ.rs, али из доказа изведених током поступка, са довољном извесношћу не може да се утврди да је окривљени АА уредник тог сајта, те да је исти објавио спорни текст, односно да је ставио на располагање средства за извршење кривичног дела. Није доказано постојање умишљаја, односно није доказано да је окривљени својим радњама допринео извршењу кривичног дела, како је наведено у образложењу пресуде кривичног суда. У време објављивања спорног текста тужилац је био народни посланик Скупштине Републике Србије. У истом медију је ...2018. године, ради потпуне информисаности јавности у вези са објављеним текстовима, тужени „Дан Граф“ д.о.о. објавио извињење пуномоћнику тужиоца, адвокату Војину Биљићу, због нетачних информација које се на њега односе, а које се налазе у спорном тексту од ...2018. године. Издавач медија „Данас“ је тужени „Дан Граф“ д.о.о. Београд.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је тужбени захтев тужиоца делимично усвојио, тако што је тужене солидарно обавезао да му на име накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болова услед повреде, части, угледа, као и претпоставке невиности исплати износ од 100.000,00 динара, са припадајућом каматом, пошто је закључио да из садржаја спорног текста произлази да је тужилац, према мишљењу аутора, стварни учинилац кривичних дела која су му стављена на терет, без обзира на ослобађајућу пресуду Првог основног суда у Београду К 1422/16 од 18.12.2017. године. Наиме, по мишљењу првостепеног суда, спорни текст сугерише да тужилац организује своје присталице, односно присталице покрета чији је челник „ВВ“, да преузимају кривицу за кривична дела која је тужилац заправо учинио, као и одговорност за таква дела, те да је тужилац у том смислу „мозак операције“, и користи своју позицију и утицај за избегавање кривичне одговорности и санкција, што је уједно и закључак који просечан читалац стиче када чита спорне текстове и формира

свој вредносни суд о личности тужиоца. Због тога је првостепени суд закључио да је реч о информацијама које су повредиле част и углед тужиоца, јер је он омаловажен, ниподаштаван и одречене му се елементарне особине људскости у виду небриге за туђи психо-физички интегритет и достојанство, као и саосећање за њих, у циљу да прикажу тужиоца у лажном светлу и да му припишу особине које он нема. Током поступка није доказано да је тужилац учинилац било каквог кривичног дела, па му је, по мишљењу првостепеног суда, повређена претпоставка невиности, јер је означен као лице који је стварни учинилац кривичног дела, без обзира на то што је ослобођен кривице, горе наведеном пресудом. Из тих разлога, првостепени суд је применом одредбе члана 9, 73, 79, 112, 113, 114, 115. и 117. Закона о јавном информисању и медијима, члана 10. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, члана 232. Закона о парничном поступку и члана 200. Закона о облигационим односима, тужбени захтев тужиоца делимично усвоји.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду тако што је тужбени захтев тужиоца одбио, налазећи да спорна информација објављена у тексту и то „Искрено морам признати да бих био задовољнији да је осуђен и АА јер је он, по мом мишљењу, мозак операције, али поштујем судске одлуке“, којом тужени ББ тужиоца означава као неког ко је „мозак операције“ у вези са кривичним поступком вођеним по његовој приватној кривичној тужби у предмету Првог основног суда у Београду К 1422/16, у ком је поред осуђеног ГГ био оптужен и тужилац, АА, а који је правноснажно ослобођен да је извршио кривично дело увреде, представља мишљење туженог ББ на које он има право као политички актер и учесник у јавној политичкој дебати. Такође, део спорног текста који се односи на руковођење и управљање у покрету ВВ чији је тужилац представник и најистакнутији члан, по мишљењу другостепеног суда, се може да сматра конструктивном критиком, а којом се, опет по мишљењу туженог ББ, указује на мане и недостатке у организацији и руковођењу тим покретом, које критичко мишљење тужилац мора да трпи, јер исто не излази ван тужиочеве функције и његовог политичког ангажмана и не задире у његову приватност. По налажењу другостепеног суда, спорни део текста у ком се наводи „Стратегија одбране АА пред судом лежи у проналажењу ВВ фанова који су спремни да за њега преузму одговорност“, а на основу којих навода је и формиран наднаслов текста „Преузимање кривице“, такође представља мишљење туженог ББ, као учесника кривичног поступка који води против тужиоца у погледу објављених текстова, а које се тиче њихових политичких активности и јавних наступа. При одлучивању, другостепени суд је имао у виду да се у спорном тексту не наводи да је тужилац саучесник већ да га је тужени ББ тужио као саученика, нити је наведено да је тужилац крив, већ да је против њега исти тужени поднео кривичну тужбу покушавајући да докаже кривично дело увреде, док се из садржаја спорног текста види да тужилац није осуђен у кривичном поступку који је против њега покренуо тужени ББ, па се супротно закључку првостепеног суда, по мишљењу другостепеног суда не може да сматра да је спорним текстом тужиоцу повређена претпоставка невиности. Другостепени суд је закључио да спорни наводи у тексту од ...2018. године представљају мишљење и конструктивну критику туженог ББ, као политичког актера, а односе се на политички покрет „ВВ“, који тужилац представља у Народној скупштини и чији је најистакнутији члан и на тужиоца као носиоца јавне функције – народног посланика и актера политичког живота, дат у политичкој полемици – дебати, а као реакција на текст објављен у истом медију у ком је објављено саопштење прес-службе наведеног политичког покрета које се бави политичким ангажманом и поступцима туженог ББ на које је тај тужени има право, као учесник

дебате, с обзиром на шире границе слободе изражавања мишљења када се исто односи на политичара у вези са вршењем његове политичке функције.

По оцени Врховног касационог суда, другостепени суд је правилно применио материјално право.

Слобода изражавања прописана је у одредби члана 10. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, тако што сходно члану 1. те одредбе Конвенције, свако има право на слободу изражавања. Ово право укључује слободу поседовање сопственог мишљења, примања и саопштавања информација и идеја без мешања јавне власти и без обзира на границе. На основу става 2. те одредбе Конвенције, пошто коришћење ових слобода повлачи за собом дужности и одговорности, оно се може подвргнути формалностима, условима, ограничењима или казнама прописаним законом и неопходним у демократском друштву у интересу националне безбедности, територијалног интегритета или јавне безбедности, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, заштите угледа или права других, спречавања откривања обавештења добијених у поверењу, или ради очувања ауторитета и непристрасности судова.

Закон о јавном информисању и медијима („Службени гласник РС“, бр. 83/14... 12/16) у одредби члана 8. прописује, положај носилаца јавних и политичких функција, тако што изабран, постављен, односно именован носилац јавне и политичке функције је дужан да трпи изношење критичких мишљења, која се односе на резултате његовог рада, односно политику коју води, а у вези је са обављањем његове функције, без обзира на то да ли се осећа лично повређеним изношењем тих мишљења. У јавним гласилима слободно се објављују идеје, информације и мишљења о појавама, догађајима и личностима о којима јавност има оправдан интерес да зна, осим кад је другачије одређено законом, сходно одредби члана 4. став 1. истог закона.

У конкретном случају, спорни текст садржи критичко мишљење туженог ББ о исходу кривичног поступка вођеног по његовој приватној кривичној тужби против ГГ који је осуђен за кривично дело увреде и тужиоца АА који је правноснажно ослобођен да је извршио то кривично дело, тако што је тужени ББ изнео свој став да је АА „мозак операције“ и да стратегија његове одбране пред судом лежи у проналажењу „фанова ВВ“ који су спремни да за њега преузму одговорност, а на основу којих навода је формиран наднаслов текста „Преузимање кривице“. Дакле, дневни лист „Данас“, чији је издавач тужени „Дан Граф“ д.о.о. је пренео изјаву туженог ББ дату у оквиру политичке дебате у вези са начином функционисања чланства покрета „ВВ“. Пошто је у време објављивања спорног текста тужилац био народни посланик Скупштине Републике Србије, као представник и најистакнутији члан покрета „ВВ“, следи да је он дужан да трпи изношење критичког мишљења које се односи на политику коју спроводи без обзира на то да ли се осећа лично повређеним изношењем тог мишљења, јер су границе прихватљиве критике увек шире када се односе на политичке странке и њихове активне чланове, на шта је Европски суд за судска права указао у пресуди Филиповић против Србије, представка број 27935/05, пресуда од 20. новембра 2007. године објављена у „Службеном гласнику РС“, бр. 114/2007 од 08. децембра 2007. године. До допуштеног ограничења права на слободу изражавања које не представља његову повреду може доћи само у случају када су кумулативно испуњени услови и то: 1) да је засновано на закону; 2) да има легитиман циљ у општем или приватном интересу (заштита угледа или права других); 3) да је постигнута правична равнотежа

између права на слободу изражавања са једне стране и потребе заштите легитимног циља која је разлог за ограничење тог права. Кривично дело „увреда“ прописано је одредбом члана 170. став 2. у вези става 1. Кривичног законика, што значи да је ограничење права на слободу изражавања прописано законом и служи легитимном циљу заштите угледа тужиоца. Међутим, у конкуренцији права на слободу изражавања медија и права политичара да заштити свој углед, у овом случају претеже право на слободу изражавања. Тако је у предмету Oberschlick против Аустрије (преставка број 28834/92), Европски суд за људска права разјаснио обим већег степена толеранције коју политичари морају да имају, а што је нарочито важно за изабраног представника народа, што је и овде случај. На сличан начин је у пресуди Lingens против Аустрије (преставка 103/86), Европски суд за људска права указао да политичари неминовно и свесно излажу детаљној анализи сваку своју реч и поступак од стране новинара и јавности у целини и зато морају да покажу већи степен толеранције. Слобода штампе пружа јавности једно од најбољих средстава за упознавање са идејама и ставовима политичких лидера и формирање мишљења о тим идејама и ставовима, јер не само да штампа има задатак да преноси такве информације и идеје, већ јавност такође има право да их прима.

Тужени медији је, у конкретном случају, пренео изјаву туженог ББ која делом садржи и његов вредности суд о томе да је тужилац „мозак операције“, а вредности суд није подобан доказивању. Слобода штампе посебну важност има у политичкој дебати, јер омогућује јавности да формира мишљење о идејама и стремљењима политичких лидера па следом тога омогућује и слободу политичке дебате која је у основи сваког демократског друштва. Пошто је тужилац правноснажном пресудом Првог основног суда у Београду К 1422/16 од 18.12.2017. године ослобођен од оптужбе да је извршио кривично дело увреде на штету приватног тужиоца ББ, из члана 170. став 2. у вези става 1. и члана 35. КЗ, како је у предметном чланку јасно наведено и пренета изјава туженог ББ да он поштује судске одлуке, следи да спорним текстом није повређена претпоставка невиности тужиоца, нити је медиј преузео улогу суда, пошто је јавност истинито обавештена о исходу кривичног поступка вођеног по приватној кривичној тужби туженог ББ против тужиоца. Због тога тужилац неосновано указује на погрешну примену материјалног права.

Правилна је и одлука о трошковима парничног поступка, јер је донета правилном применом одредбе члана 153. став 1. и 154. Закона о парничном поступку.

Из изложених разлога, Врховни касациони суд је одлуку као у ставу првом донео применом одредбе члана 414. став 1. Закона о парничном поступку.

Трошкови ревизијског поступка туженом „Дан Граф“ д.о.о. на име ангажовања пуномоћника – адвоката за састав одговора на ревизију и за судске таксе, нису били потребни, у смислу одредбе члана 154. Закона о парничном поступку.

Из тог разлога, Врховни касациони суд одлуку као у ставу другом изреке донео је применом одредбе члана 165. став 1. Закона о парничном поступку.

**Председник већа - судија
Гордана Комненић, с.р.**

**За тачност отправака
Управитељ писарнице**

Марина Антонић